

Brüssel, 14.10.2019
COM(2019) 468 final

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE
ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmi
vahehindamise kohta

{SWD(2019) 374 final}

KOMISJONI ARUANNE NÕUKOGULE JA EUROOPA PARLAMENDILE

ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmi vahehindamise kohta

I. SISSEJUHATUS

Ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) programm – COSME – on liidu programm, mille eesmärk on suurendada ettevõtete konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust, soodustada ettevõtluskultuuri ning edendada VKEde asutamist ja kasvu. Programm aitab saavutada aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia „Euroopa 2020“ üldeesmärke, püüdes optimeerida koostoiimet muude ELi programmidega, nagu „Horisont 2020“, ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidega.

Nagu on sätestatud COSME määruses,¹ on komisjon teinud programmi vahehindamise, et hinnata programmi asjakohasust ja lisaväärtust, programmi rakendamise tulemuslikkust ja tõhusust ning sidusust muude ELi programmidega.

Käesolevas aruandes tehakse kokkuvõtte hindamise põhitulemustest, esitatakse järeldused ja kirjeldatakse saadud kogemusi. Aruandele on lisatud üksikasjalikum komisjoni talituste töödokument.

II. TAUST

COSME on järg konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammile,² mida rakendati aastatel 2007–2013 eelarvega 3,6 miljardit eurot³. Selle eesmärk oli aidata edendada tootlikkust, uuendusevõimet ja säästvat kasvu. Programm koosnes kolmest sambast: ettevõtluse ja uuendustegevuse programm, info- ja sidetehnoloogia poliitika toetusprogramm ning programm „Arukas energeetika – Euroopa“.

Programmitöö perioodil 2014–2020 läks info- ja sidetehnoloogia poliitika toetusprogrammi ning programmi „Arukas energeetika – Euroopa“ kohane tegevus programmi „Horisont 2020“ alla ning ettevõtluse ja uuendustegevuse programmi raames ellu viidud tegevus suuresti COSME alla.

Ligikaudu 60 % konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi eelarvest eraldati ettevõtluse ja uuendustegevuse programmile. Selle programmi raames toetati VKEde juurdepääsu rahastamisele, Euroopa ettevõtlusvõrgustikku, programmi „Erasmus noortele ettevõtjatele“, VKEdele mõeldud intellektuaalomandiõiguste kasutajatugesid ning tegevust, mille eesmärk oli edendada ettevõtluskultuuri ja luua ELis tegutsevatele VKEdele paremad raamtingimused. COSME ei sisalda viiteid uuendustegevusele, samas kui eritähelpanu alla on võetud turism⁴.

Mõjuhinnangus,⁵ mis on lisatud ettepanekule võtta vastu COSME programmi käsitlev määrus,⁶ on kindlaks määratud järgmised turutõrked: VKEde raskused rahastamisele juurdepääsul; vähene

¹ Määrus (EL) nr 1287/2013.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 2006. aasta otsus [nr 1639/2006/EÜ](#), millega kehtestatakse konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogramm (2007–2013).

³ KOM(2005) 121.

⁴ Konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi ning COSME üksikasjaliku võrdluse leiab Fanny Lajarthe 2012. aasta ülevaatest „Differences and Similarities Between CIP And COSME“, IP/A/ITRE/2012-14.

⁵ SEK(2011) 1452 (lõplik).

⁶ KOM(2011) 834.

ettevõtete loomine ja viletsad tulemused; vähene ettevõtlusvaim; ettevõtluskeskkond, mis ei ole soodne idufirmadele ja majanduskasvuks; probleemid, mis pärsivad tööstusharude spetsialiseerumist ja sektorite konkurentsivõimet, ning VKEde piiratud rahvusvahelistumine nii Euroopas kui ka väljaspool Euroopat.

COSME üld- ja erieesmärgid kavandati selleks, et tegeleda nende probleemidega. Eelistatud variant nende eesmärkide saavutamiseks oli jätkata COSME raames kõikide ettevõtluse ja uuendustegevuse programmi meetmetega (2,2 miljardit eurot), välja arvatud uuendustegevusega (ligikaudu 600 miljonit eurot). COSME rahastamispakett ajavahemikuks 2014–2020 on 2,3 miljardit eurot.

COSME programmi rakendab Euroopa Komisjoni nimel peamiselt Euroopa Väikeste ja Keskmise Suurusega Ettevõtjate Rakendusamet (EASME), välja arvatud rahastamisvahendid, mida rakendab komisjoni nimel Euroopa Investeeringufond. Programmis võivad osaleda ka ELi mittekuuluvad Euroopa riigid⁷.

III. RAKENDAMISE HETKESEIS

Nagu vahehindamise käigus ilmnas, on COSME eelarve täitmise määrad kõrged: 2014. aasta tegevuseelarvest⁸ (247 miljonit eurot) täideti 99,87 %, 2015. aasta tegevuseelarvest (329 miljonit eurot) 99,38 % ja 2016. aasta tegevuseelarvest (336 miljonit eurot) 96,69 %. Rahastamisvahendite ja Euroopa ettevõtlusvõrgustiku rakendamise struktuur oli paigas ja toimis. Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi (EFSI) kaudu eraldati rahastamisvahendite tugevdamiseks veel 550 miljonit eurot.

Juurdepääs rahastamisele – erieesmärk nr 1

Vähemalt 60 % COSME vahenditest (1 400 miljonit eurot) eraldatakse programmi rahastamisvahenditele, st laenu tagamisrahastule ja kasvuetapi omakapitalirahastule. Need vahendid põhinevad edul, mis saatis konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi (2007–2013) rahastamisvahendeid, mis aitasid kaasata üle 21 miljardi euro laene ja 3 miljardit eurot riskikapitali enam kui 380 000 VKE-le Euroopas.

Rahastamisvahenditega, eriti laenu tagamisrahastuga seotud 2014. aasta osalemiskutsed tekitasid suurt huvi finantsvahendajate seas kõikjal ELis ja COSME programmis osalevates kolmandates riikides. Turunõudlus laenu tagamisrahastu järele oli suur ka 2015. aastal, mille tulemusel olid kõik 2014.–2015. aasta eelarvevahendid 2015. aasta keskpaigaks ammendunud. Tänu EFSI antud tagatisele⁹ sai Euroopa Investeeringufond jätkata 2015. aasta teises pooles COSME laenu tagamisrahastu tagatislepingute sõlmimist. 2016. aasta lõpus said ligikaudu 143 000 VKEd 21 osalevas riigis tugevdatud laenu tagamisrahastu kaudu ligemale 5,5 miljardit eurot rahalisi vahendeid¹⁰. COSME laenu tagamisrahastu tugevdamine EFSI tagatise toel jätkus 2016. ja

⁷ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/34263>

⁸ Eelarveread 02 02 01 ja 02 02 02 kõikide rahastamisallikate puhul, sh kolmandate riikide osamaksed ning tagasimaksed konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi rahastamisvahenditest, v.a COSME halduskulude eelarveread.

⁹ COSME laenu tagamisrahastu tugevdamine.

¹⁰ Teavet selle kohta, milline oli COSME laenu tagamisrahastu rakendamise seis 31. märtsil 2016, leiab aadressilt http://www.eif.org/what_we_do/guarantees/single_eu_debt_instrument/cosme-loan-facility-growth/index.htm.

2017. aastal. Sellel oli positiivne mõju riskantsematele VKEdele, kellele tehti rahastamine kättesaadavaks märksa varem kui see oleks olnud võimalik vaid COSME eelarvega, millega kiirendati reaalmajanduse rahastamist.

Omakapitalirahastu eripära, st keerukama hoolsuskohustuse täitmise menetluse ja vahendite kogumise protsessi tõttu võttis kasvuetapi omakapitalirahastu rahastamislepingute allkirjastamine rohkem aega. 2015. aasta lõpus sõlmiti viis esimest tehingut, millest kolm puudutavad mitmeetapilisi fonde kombineerituna programmi „Horisont 2020“ raames loodud varajase kasvuetapi omakapitalirahastuga InnovFin. Esimesed investeeringud VKEdesse tehti nende lepingute alusel 2016. aastal.

Juurdepääs turgudele – erieesmärk nr 2

COSME aitab Euroopa ettevõtjatel, eelkõige VKEdele, tegeleda ühtsel turul ettevõtlusega ja eksportida väljapoole Euroopat. Enam kui kaks kolmandikku COSME eelarvest, mis on ette nähtud selleks, et parandada juurdepääsu turgudele, eraldatakse Euroopa ettevõtlusvõrgustikule, mis aitab VKEdele leida ELis ja kolmandates riikides äri-, tehnoloogia- ja teaduspartnereid. Võrgustik edendab ka VKEde osalemist sellistes ELi rahastamisprogrammides nagu „Horisont 2020“ ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid.

Euroopa ettevõtlusvõrgustik alustas kavakohaselt tegevust 1. jaanuaril 2015 (2014. aasta tegevus toimus veel konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi alusel). Kahe projektikonkursi tulemusel valiti välja 92 konsortsiumi. Selles etapis kuulus võrgustikku 525 organisatsiooni EList ja 80 organisatsiooni kaheksast COSME programmis osalevast riigist¹¹. Need organisatsioonid sõlmisid seitsmeaastased partnerluse raamlepingud ning konkreetsed toetuslepingud tegevusperioodide 2015–2016 ja 2017–2018 jaoks.

Euroopa ettevõtlusvõrgustik (kus on umbes 3 000 töötajat) kaasas igal aastal kohalikesse ettevõtmistesse üle 200 000 VKE ning pakkus 70 000 VKE-le nõustamisteenuseid seoses juurdepääsuga rahastamisele, teavet ettevõtluse ja tehnoloogiaga seotud intellektuaalomandiõiguste kohta, ressursitõhususega seotud teenuseid jne. Ligikaudu 25 000 VKEd osaleb igal aastal kontaktide loomise üritustel, mille tulemusel sõlmitakse VKEde vahel umbes 2 500 rahvusvahelist partnerlust.

2. erieesmärgi raames rakendatakse COSME programmi ka mitme väiksema projekti rahastamise kaudu. Neist kõige olulisemates keskendutakse

- portaali „Teie Euroopa – ettevõtted“ (umbes 0,5 miljonit eurot aastas);
- intellektuaalomandiõiguste kasutajatugedele Hiinas, Lääne-Ameerikas ja Kagu-Aasias (7,2 miljonit eurot aastas);
- ELi ja Jaapani tööstuskoostöö keskusele (2,7 miljonit eurot aastas);
- täiustatud ühtsetele kontaktpunktidele liikmesriikides (1 miljon eurot aastas) ning
- VKEde paremale juurdepääsule riigihangetele (1 miljon eurot aastas).

Parandada ettevõtjate raamtingimusi – erieesmärk nr 3

COSME programmist rahastatakse meetmeid, mille eesmärk on parandada VKEde jaoks ettevõtluskeskkonda, näiteks klastreid ja digitehnoloogiat, bürokraatia vähendamist ja põhimõtte

¹¹ Island, Montenegro, Põhja-Makedoonia, Türgi, Albaania, Serbia, Moldova, Armeenia.

„kõigepealt mõtle väikestele“ edendamist, ning suurendada Euroopa majanduse, sealhulgas turismi jaoks strateegilise tähtsusega sektorite konkurentsivõimet.

Selle eesmärgi saavutamiseks kasutatakse mitmesuguseid väiksemaid meetmeid, konkursi- ja pakkumiskutseid, nagu

- konkurentsivõimet ja uuendustegevust toetavad digitaalskused (umbes 3 miljonit eurot aastas);
- klastrite rahvusvahelistumise programm VKEdele (3,5–5 miljonit eurot aastas);
- tipptaseme klastrite programm (1,5 miljonit eurot aastas);
- tööstuse ajakohastamise meetmed (peamine progressi võimaldav tehnoloogia, kõrgtehnoloogiline tootmine jne) (keskmiselt 5 miljonit eurot aastas);
- mitmed meetmed VKEde toetamiseks eri tööstusharudes (ehitus, keemia, lennundus, kaitsevaldkond, toiduainete tarneahel, ressursitõhusus, disain, bioressursipõhised tooted jne) (5–8 miljonit eurot aastas);
- VKEdega seotud tegevuspõhimõtete seire ja järelmeetmed (keskmiselt 5 miljonit eurot aastas):
 - VKEde tulemuslikkuse hindamine,
 - VKEde assamblee,
 - VKEde saadikute võrgustik,
 - teavitamisvahendid, nagu Euronews Business Planet ja VKEde portaali;
- ELi REFITi platvorm regulatiivse koormuse vähendamiseks (keskmiselt 0,5 miljonit eurot aastas);
- toetus turismisektorile (5–9 miljonit eurot aastas) ning
- sotsiaalmajanduse ja sotsiaalse ettevõtluse edendamine (0,5–2 miljonit eurot aastas).

Aastatel 2014–2016 eraldati selle eesmärgi jaoks 109,3 miljonit eurot, mis moodustas 12 % rahastamispaketist. Esimesed projektikonkursid kuulutati selle eesmärgi raames välja 2014. aasta lõpus ning võttes arvesse meetmete elluviimiseks kuluvat aega, hakkas enamik meetmeid tulemusi andma alles pärast käesoleva hindamisega hõlmatud perioodi lõppu.

Halduskoormust käsitlev kõrgetasemeline töörühm aitas kaasa parimate tavade vahetamisele ja järelmeetmete võtmisele ning sillutas tee ELi REFITi platvormi jaoks. VKEde tulemuslikkuse hindamisel saadi ülevaade Euroopa VKEdest ja üksikasjalikku teavet Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“ (SBA) rakendamise kohta. Liikmesriigipõhist teavet kasutati Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitusetes. VKEde saadikute võrgustik, VKEde iga-aastane assamblee ning Euroopa VKEde nädal lõid hea keskkonna teadlikkuse suurendamiseks ja heade tavade vahetamiseks SBA kõikides valdkondades. Lisaks algas telekanal Euronews 12. juunil 2015 sarja Business Planet neljas hooaeg.

Digitaalskuste kampaania, mille eesmärk oli abistada töökoha leidmisel, hõlmas 30 riiki, kaasates 384 organisatsiooni ja kogudes üle 300 000 osaleja, ning jõudis ligikaudu 115 miljoni inimeseni.

Disainipõhiste tarbekaupadega seotud projektikonkursil (eelarvega 4 miljonit eurot) valiti välja kümme VKEde projekti, mille raames töötatakse välja uuenduslikud digilahendused disainiprotsessi ja teabevahetuse parandamiseks tekstiili- ja rõivatööstuse väärtusahelas, uuenduslikud tooted, milles on kasutatud digitehnoloogiat, ning uued ärimudelid, kus võetakse arvesse keskkonnavalaseid ja ühiskondlikke probleeme.

Turismivaldkonna algatused aitasid suurendada Euroopa turismisektori konkurentsivõimet. Algatused, milles keskenduti eakate ja noorte turistide voo suurendamisele, aitasid kaasa turismihooaja pikendamisele. Meetmed, mille eesmärk oli suurendada turismile ligipääsetavust, aitasid parandada tingimusi ja teenuseid erivajadustega turistide jaoks. On parandatud algatuse „Euroopa turismi tippsihtkohad“ nähtavust, mis toob kaasa turistide arvu potentsiaalse suurenemise

ning kohaliku ülekanduva tulu sihtkohtade ja turismiettevõtjate jaoks. Teadlikkuse suurendamise meetmed ja üritused parandasid nähtavust ning suurendasid turismivaldkonna algatustes osalemist.

Klastrite rahvusvahelistumisega seotud projektikonkurssides osales 2014.–2016. aastal 25 Euroopa strateegilist klasterpartnerlust, mis esindasid 145 klasterorganisatsiooni 23 Euroopa riigist ja enam kui 17 000 Euroopa VKEd. Neist 25 klasterpartnerlusest rahastati 15 partnerlust. Ülejäänud kümnele partnerlusele anti Euroopa strateegilise klasterpartnerluse märgis ning neid julgustati jätkama oma partnerlusega vabatahtlikult, ilma COSME rahastuseta. 15 kaasrahastatud partnerlust hõlmavad umbes 95 klasterit, mille kaudu jõutakse enam kui 10 300 Euroopa VKEni.

Ettevõtlus ja ettevõtluskultuur – erieesmärk nr 4

COSME programmist toetatakse Euroopa haridustöötajate ja koolitajate vahetusi, et töötada välja ELi ettevõtlusalase hariduse parimad tavad. Programmis keskendutakse sellistele rühmadele nagu noored, naised ja eakad ettevõtjad, et pakkuda neile mentorlust või muid nende vajadusest lähtuvaid kavasid.

Põhivahend on mentorlusprogramm „Erasmus noortele ettevõtjatele“, mis aitab uutel ettevõtjatel omandada ja suurendada ettevõtlusalaseid oskusi ja teadmisi ning arendada oma äritegevust, õppides kogenud ettevõtjalt. Seda programmi hakati katseprojektina ellu viima 2009. aastal ja praegu on see COSME põhimeede.

Programmi rakendatakse iga-aastaste projektikonkursside kaudu, mille tulemusel EASME sõlmib 24kuulised toetuslepingud. Vahendite nappuse tõttu jääb suur hulk häid projekte alati rahastamata. 2014. aasta projektikonkursi¹² raames esitati 111 ettepanekut ja valiti välja 15 projekti, mis hõlmasid 111 organisatsiooni COSME programmis osalevast 28 riigist. 40 projekti koguväärtusega umbes 14 miljonit eurot ei olnud eelarvepiirangute tõttu võimalik rahastada. Tegevuse elluviimine 175 vahendusorganisatsiooni võrgustikus, mis hõlmas 32 riiki (26 liikmesriiki ja 6 COSME programmi riiki), algas 1. veebruaril 2015. 2016. aasta lõpuks oli vastu võetud 11 000 ettevõtja andmed ja pooled omavahel kokku viidud 4 200 korral, millega kaasati üle 8 400 ettevõtja.

Selle erieesmärgi raames rahastatakse COSME programmist ka mitut väiksemat projekti. Neist kõige olulisemates keskendutakse

- ettevõtlusalasele haridusele (keskmiselt 0,4–1 miljon eurot aastas);
- naiste ettevõtlusele (keskmiselt 0,5–1 miljon eurot aastas);
- eakate ettevõtlusele (keskmiselt 0,5–1 miljon eurot aastas);
- digitaalsele ettevõtlusele (2015. aastal 2,5 miljonit eurot) ning
- rändajate ettevõtluse toetamisele (1,5 miljonit eurot aastas).

IV. METOODIKA

Vaahindamine hõlmab ajavahemikku 2014–2016 ning põhineb suuresti väliskonsultandi uuringul,¹³ mis korraldati 2016. aasta detsembrist 2017. aasta detsembrini. Konsultant kasutas uuringu tegemisel komisjoni standardset hindamismetoodikat, nagu on soovitatud parema õigusloome

¹² <https://ec.europa.eu/easme/sites/easme-site/files/documents/erasmus-for-young-entrepreneurs-call-for-proposals-2014.pdf>

¹³ <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/28084>

suunistes¹⁴. Eesmärk oli hinnata programmi raames aastatel 2014–2016 rahastatud meetmeid viie kriteeriumi alusel: asjakohasus, tulemuslikkus, sidusus, tõhusus ja Euroopa lisaväärtus.

Vahehindamisel vaadeldi 6 põhiküsimust ja 15 alaküsimust, mis on loetletud uuringu kirjelduses, ning kasutati erinevaid kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid meetodeid.

Vahehindamise vahendite hulka kuulusid dokumentide analüüs, teiseste andmete statistiline analüüs, seminar, 120 kõrgetasemelist intervjuud, sihipärased konsultatsioonid enam kui 4 000 VKEga ning avalik konsultatsioon, mille käigus laekus 195 vastust ja 14 seisukohavõttu.

Kuna tegemist oli vahehindamisega, ei olnud pikaajaline mõju enamasti veel mõõdetav. Seepärast keskenduti eeskätt sellele, mil määral olid pandud programmi raames paika elemendid, mis võimaldasid saavutada kavandatud vaheväljundid ja -tulemused. See tähendas tähelepanu pööramist programmi ülesehituse, st sõnastatud eesmärkide, investeeritud vahendite ja ellu viidud meetmete piisavusele ja kvaliteedile ehk teisisõnu asjakohasuse ja sidususe kriteeriumile.

Lisateavet meetoodika kohta leiab aruandele lisatud komisjoni talituste töödokumendist.

V. HINDAMISE TULEMUSED

Selles jaos esitatakse eespool nimetatud viie hindamiskriteeriumi kaupa hindamise põhitulemused.

A. Asjakohasus

COSME aitab saavutada Junckeri komisjoni põhiprioriteeti – hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist – mitme meetme kaudu, sealhulgas parandades juurdepääsu rahastamisele, andes võimaluse luua võrgustikke, edendades teabe ja heade tavade vahetamist ning parandades ELi VKEde juurdepääsu uutele turgudele. COSME programm on mõeldud kõikidele ELi VKEdele, mis on üks programmi peamisi tugevaid külgi.

Programmiga viiakse ellu komisjoni poliitilisi prioriteete, teiste seas Euroopa väikeettevõtlusalgatust „Small Business Act“, 2015. aasta ühtse turu strateegiat ning 2016. aasta idu- ja kasvufirmade algatust. Samuti on programm igati kooskõlas Euroopa VKEde muutuvate vajadustega.

Uuringute tulemustest on näha, et nii vahendajad kui ka toetust saanud VKEd peavad COSME meetmeid asjakohaseks ja oma vajadustele vastavateks nii kehtestatud tingimuste kui ka sisu poolest. Programmi asjakohasus ELi kodanike vaatenurgast on suur tänu keskendumisele majanduskasvule ja töövõimaluste loomisele.

Väljaspool majandusvaldkonda, näiteks ühiskondlike probleemide käsitlemisel ning mõne strateegias „Euroopa 2020“ kindlaks määratud eesmärgi puhul, nagu kaasav ja jätkusuutlik majanduskasv, on programmi asjakohasus piiratum. COSME panustab nende eesmärkide saavutamisse peamiselt kaudselt.

COSME väga oluline väärtus on paindlikkus. Programm võimaldab ellu viia uusi poliitilisi prioriteete, andes võimaluse algatada uusi meetmeid ja suunata rahalised vahendid esmatähtsatesse valdkondadesse. Programmi rakendamise esimesel kolmel aastal pandi ette ja tehti sellega seoses eelarve jaotamisel mitu muudatust.

Asjakohasuse vaatenurgast (ent samuti silmas pidades tulemuslikkust, mida käsitletakse järgmisena) on programmi kõige nõrgem külg ülesehitus. Enam kui 80 % kogueelarvest eraldatakse kahele

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how/better-regulation-guidelines-and-toolbox_et

põhimeetmele – rahastamisvahendid ja Euroopa ettevõtlusvõrgustik –, nagu on sätestatud COSME määruses. Seetõttu on muude, väiksemate meetmete eelarve väga piiratud. Sellega väheneb mõnel juhul nende meetmete võimalik mõju.

B. Tulemuslikkus

COSME oodatud väljundid, nagu laenupõhist rahastamist kasutavate VKEde või korraldatud ürituste arv, saavutati aastatel 2014–2016 üldiselt edukalt. Olemasolevad tõendid osutavad sellele, et programmil on positiivne mõju toetusesaajate majanduskasvule ja tööhõivele.

COSME tugevus seisneb eelkõige selles, et selle elluviimisel kasutatakse vahendajaid. Programmis kasutatakse ära vahendajate lähedust VKEdega ning sellega hõlbustatakse COSME raames pakutavate teenuste lõimimist teenustega, mida vahendajad pakuvad oma riigis või piirkonnas. See lähenemisviis võimaldab programmil maksimeerida väljavaateid soovitud mõju saavutamiseks.

Juurdepääs rahastamisele

Laenutagamisrahastu ja kasvuetapi omakapitalirahastu on toetust saavate VKEde vaatenurgast väga tulemuslikud. Iseäranis laenutagamisrahastu kaudu jõuti märkimisväärse arvu VKEdeni, selle abil pakuti üldiselt soodsamaid rahastamistingimusi, sellel oli suur võimendav mõju VKEde rahastamisel ja see suurendas laenupõhist rahastamist enamikus liikmesriikides. Samas märgiti, et 150 000 euro künnisel, mille ületamise korral finantsvahendaja peab kontrollima, ega VKE ei vasta mõnele programmi „Horisont 2020“ VKEde laenupõhise rahastamisvahendi innovatsioonikriteeriumile, oli negatiivne mõju. See ajendab vahendajad jääma oma rahalises pakkumuses selle künnise piiresse, ehkki seda künnist peetakse paljude VKEde vajaduste rahastamiseks sobimatuks.

Kasvuetapi omakapitalirahastuga seotud edusammud on väiksemad pika aja tõttu, mis kulub omakapitaliinvesteeringute puhul rahastamiseni jõudmiseks, ja 2016. aastal EFSI raames kasutusele võetud kapitaliinstrumendi eelistamise tõttu.

Laenutagamisrahastu kaudu on kaasatud 2016. aasta 31. detsembri seisuga üle 60 finantsvahendaja 25 riigist ning toetatakse enam kui 140 000 VKEd, kusjuures 50 % neist on alla viie aasta tegutsenud idufirmad ja 90 % toetusesaajatest on mikroettevõtjad.

Laenutagamisrahastu võimaldas suurendada suurema riskiga VKEdega sõlmitavate rahastamistingute arvu ja mahtu (aastatel 2014–2016 allkirjastatud tagatislepingud, mille koguväärtus oli 611,17 miljonit eurot, võimaldasid suurendada rahastamise mahtu 5,5 miljardi euroni). Enamik vaatluse alla võetud finantsvahendajaid märkis, et laenutagamisrahastu suurendas märgatavalt nende suutlikkust katta krediidiriski ja anda laenu. Uuring näitas ka seda, et COSME tagatis tõi üldjuhul kaasa märkimisväärsed lisainvesteeringud, mille koguväärtuseks hinnatakse 1,25 miljardit eurot. Vaatluse alla võetud VKEd nimetasid nii kasvuetapi omakapitalirahastu kui ka laenutagamisrahastu positiivset mõju oma majanduskasvu väljavaadetele.

Juurdepääs turgudele

Euroopa ettevõtlusvõrgustiku puhul on näha olnud, et selle kaudu jõutakse VKEdeni üle kogu Euroopa – võrgustiku koostöös on osalenud ja selle nõustamisteenuseid on kasutanud 150 000 VKEd. 8 000 VKEd sõlmis tänu ettevõtlusvõrgustikule koostöölepinguid teises riigis asuvate VKEdega või järgis võrgustiku uue nõustamisteenuse kasutamisel saadud soovitusi. Ettevõtlusvõrgustiku teenused aitasid VKEdel eelkõige parandada oma kaupade ja teenuste kvaliteeti, mille tulemusel suurenes (oodatult) käive ning eriti sisenemine uutele geograafilistele turgudele nii Euroopas kui ka sellest väljaspool. Võrgustiku klientidest VKEd kasutavad võrgustiku teenuseid laialdaselt ja hindavad neid kõrgelt. Võrgustikus on saavutatud märkimisväärsed tulemused eelkõige ettevõtluskoostöö alaste teenuste valdkonnas, kus on antud nõu, aidatud VKEdel ületada

uuendustegevuse ja ettevõtte juhtimisega seotud takistusi ning võimaldatud VKEdel luua omavahel väärtuslikke ärisuhteid. Võrgustikus saavutati tulemusi ka vahendajate endi jaoks, sealhulgas paranesid teadmised, strateegilise teabe kogumine ja koostöö võrgustiku teiste liikmetega, mis võimaldas parandada teenuste kvaliteeti.

Euroopa ettevõtlusvõrgustiku teenuste kõrval on oluline teabeallikas portaal „Teie Euroopa – ettevõtted“, kust saab teavet õiguste ja kohustuste kohta ettevõtte loomisel ja/või juhtimisel Euroopa riigis. Portaali on ligi meelitanud oodatust suurema arvu külastajaid. Seireandmed näitavad, et portaali on peaaegu 2,9 miljonit ühekordset külastajat (võrdluseks olgu öeldud, et COSME määruses seati Euroopa ettevõtlusvõrgustiku digiteenuste puhul pikaajaliseks vahe-eesmärgiks 2,3 miljonit kasutajat). Kõrge on ka kasutajate rahulolu määr (93 %, kusjuures COSME 2016. aasta tööprogrammis oli püstitatud eesmärgiks 85 %).

Klastrite rahvusvahelistumise meede hõlmab 25 Euroopa strateegilist klasterpartnerlust, mis esindavad 145 klasterorganisatsiooni 23 Euroopa riigist ja enam kui 17 000 Euroopa VKEd. Neist 25 klasterpartnerlusest rahastati eelarvepiirangute tõttu vaid 15 partnerlust. Ülejäänud kümnele anti Euroopa strateegilise klasterpartnerluse märgis ning neid julgustati jätkama oma partnerlusega vabatahtlikult, ilma COSME rahastuseta. 15 kaasrahastatud partnerlust hõlmavad umbes 95 klasterit, mille kaudu jõutakse enam kui 10 300 Euroopa VKEni. Loodud on klastritevahelised ametlikud Euroopa partnerlused ja esimene üleilmne partnerlus.

Olulised tulemused olid rahvusvahelistumise protsessi parem mõistmine ja klasterjuhtide suurem suutlikkus toetada rahvusvahelistumist, ent samuti uute rahvusvaheliste ärisuhte loomine. Üheks laiemalt saavutatud keskpika perioodi tulemuseks võib pidada suuremat rahvusvahelist tust ja nähtavust.

Raamtingimuste ja konkurentsivõime parandamine

Algatused, millega suurendatakse sektorite konkurentsivõimet, on enamasti piiratud eelarvega ühekordsed meetmed, mis on suunatud suurele hulale sektoritele. Turismiprogrammi toetusesaajate sõnul kuuluvad otseste tulemuste hulka uute piiriüleste strateegiliste partnerluste loomine ja suurem nähtavus rahvusvahelistel turgudel. Ehkki otseselt osales VKEsid vähe, loodi kutseliitude ning kohalike, piirkondlike ja riiklike turismiagentuuride kaasamisega alus märkimisväärse mitmekordistava mõju saavutamiseks. Töötatakse välja uusi turismitooteid ja -teenuseid ning osalejatel on seoses uutele turgudele sisenemise võimalustega suured ootused.

Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“ rakendamise meetmetega (VKede tulemuslikkuse hindamise tulemuste avaldamine) anti riikide poliitikakujundajate käsutusse kvaliteetne teave ning loodi kõrgelt hinnatud võimalus vahetada VKede saadikute võrgustiku kaudu teavet ja häid tavaid. Valitseb üldine arusaam, et need meetmed aitavad lähendada VKedega seotud tegevuspõhimõtteid COSME programmis osalevates riikides.

Ettevõtlus

Programmi „Erasmus noortele ettevõtjatele“ rakendamisel saavutati kavandatud eesmärgid. Programmi kaasati ligikaudu 3 500 ettevõtjat. Hinnangute kohaselt oli uute ettevõtjate programmis osalemise tulemus 2014.–2016. aastal 250 uut ettevõtet, 5 miljonit eurot lisakäivet ja ligikaudu 1 000 uut töökohta. Vastuvõtivate ettevõtjate osalemist seostatakse samal ajal 203 miljoni euro suuruse lisakäibega ja rohkem kui 1 100 uue töökohaga. Programmiga on loodud ka alus oluliste tulemuste saavutamiseks ärisuhte ja rahvusvahelistumise valdkonnas nii uute kui ka vastuvõtivate ettevõtjate seas. Ajavahemikus 2014–2016 võimaldati praktikat ettevõtetes kokku 2 117 korral. Hinnangute kohaselt parandas ligikaudu 1 800 potentsiaalset uut ettevõtjat tänu programmile oma juhtimis- ja tehnilisi oskusi ning mõned on parandanud oma muid ettevõtlusoskusi (turunduse, halduse ja rahanduse valdkonnas).

Osalejad väitsid, et programmi raames saadud kogemused on aidanud neil paremini mõista probleeme, millega ettevõtjad silmitsi seisavad. Programm mõjutas otseselt ka vastuvõtvaid ettevõtjaid, toetades nende ettevõtetes innovatsiooni ja tuues kaasa ELi keskmisest märksa suuremad majanduskasvu määrad. Kuna programm pakkus märkimisväärsed võrgustike loomise võimalusi, saavutati programmi eesmärgid ka ärisuhete tugevdamisel ning edasise koostöö ja rahvusvahelistumise ettevalmistamisel.

C. Tõhusus

COSME tõhususe tase on kokkuvõttes mõistlik. Programmi kõiki põhielemente rakendatakse kooskõlas iga-aastastes tööprogrammides kindlaks määratud erieesmärkide ja ajakavadega. Programmi põhitugevus seisneb tööprogrammide selguses, mille tulemusel on toetusetaotluste esitamise kutsete peale laekunud rahastamiskõlbmatute taotluste osakaal võrdlemisi väike. Ei tehtud kindlaks ühtki olulist haldusalast kitsaskohta ning kasutusele võetud lihtsustamismeetmeid peeti üldjuhul positiivseteks, ehkki EASMEs oli esimesel aastal probleeme uue IT-süsteemiga, mis põhjustas toetusesaajatele raskusi.

COSME rakendamine on delegeeritud peamiselt EASME-le (muud kui finantsmeetmed) ja Euroopa Investeeringufondile (rahastamisvahendid). EASME täitis aastatel 2014–2016 eelarvet suurusega 298 miljonit eurot ja Euroopa Investeeringufond eelarvet suurusega 550 miljonit eurot, mis oli eraldatud COSME rahastamisvahendist VKEd e jaoks.

COSME kasutamisega seotud kulud ja koormus on nii vahendajate kui ka lõplike toetusesaajate meelest üldiselt taskukohased ja vastuvõetavad. Kuigi halduskoormust peeti mõnel juhul suureks, kaalub kasu üldise tagasiside kohaselt kulud üles. Finantsvahendajad märkisid, et aruandlusnõuded olid koormavad ja need võivad vähendada laenutagamisrahastu atraktiivsust. Finantsvahendajad väitsid ka, et kasvuetapi omakapitalirahastuga seotud halduskoormus oli oluliselt suurem kui riskikapitalisektoris tavaliselt. Samas laenutagamisrahastut kasutanud VKEd märkisid, et neil ei tekkinud ELi tagatise kasutamise seoses lisakulusid, halduskoormust ega raskusi.

Kõik VKEd, eriti mikro- ja väikeettevõtjad, hindasid laenamistingimusi, mida kohaldati nende rahastamisel COSME tagatise toel, soodsamaks tingimustest, mida pakuvad sarnase rahastamise korral muud finantsvahendajad. Muudes programmi teemavaldkondades toetust saanud VKEd tundsid samuti, et kasu kaalub kulud üles.

Mis puudutab seda, kuidas EASME COSME programmi haldas, siis aeg, mis kulus avatud projektikonkursside korraldamisest toetuse määramiseni jõudmiseks, oli EASME püstitatud eesmärgist lühem, samas kui konkurentsi tase, taotluste arv ja rahastamiskõlblike taotluste edumäär varieerus eri meetmete lõikes märkimisväärselt. On oluline tähele panna, et COSME programmist rahastatakse suurt hulka väikseid meetmeid, mis eeldab proportsionaalselt suurema arvu töötajate kaasamist.

Puuduste osas näitab vahehindamine, et parandada tuleks COSME andmete haldamist. Rakendamisesülesannete jagunemine arvukate kaasatud osalejate vahel muudab keeruliseks programmi tõhusa haldamise ja koordineerimise ning võib nõrgendada programmi üle teostatavat järelevalvet ja programmi hindamist. Tuleb pöörata rohkem tähelepanu toetusesaajaid iseloomustavate andmete kogumisele, et oleks võimalik nõuetekohaselt jälgida programmi tulemusi ja edusamme eesmärkide saavutamisel.

D. Sidusus

COSME seosmine sidusus on kokkuvõttes hea. Tehakse jõupingutusi, et luua koostoime, ja kindlaks ei tehtud ühtki olulist kattumist. Palju tähelepanu pööratakse eri meetmete vastastikuse täiendavuse saavutamisele, eriti Euroopa ettevõtlusvõrgustiku puhul ja rahvusvahelistumise valdkonnas. Näiteks teevad Euroopa ettevõtlusvõrgustikuga koostööd nii ELi ja Jaapani tööstuskoostöö keskus kui ka intellektuaalomandiõiguste kasutajatoed. Klasterite rahvusvahelistumise programmi elluviijate ning ELi ja Jaapani tööstuskoostöö keskuse vaheline koostöö võimaldas toetada klasterpartnerlusi rahvusvahelistumise vallas. Samuti julgustatakse intellektuaalomandiõiguste kasutajatugesid ja Euroopa ettevõtlusvõrgustiku eksperte osalema Euroopa klasterite koostööplatvormi üritustel.

Ettevõtluse edendamise eesmärgi puhul kattusid sidusrühmad minimaalselt, kuna enamiku meetmetega kaasatakse kindel rühm konkreetse pädevusvaldkonna partnereid. Ühtse turu raamtingimuste teemavaldkonna meetmed ei kattu üksteisega: igas meetmes keskendutakse erinevale ühtse turu aspektile.

COSME eri teavitustegevuse, peamiselt rahastamisvahendite ja ettevõtlusmeetmetega seotud veebisaitide sidususe osas on pilt mõnevõrra kirju. Kui rahastamisvahendite veebisaitidel antakse selget teavet, siis ettevõtlusmeetmetega seotud veebisaitide puhul tundus, et neid hallatakse üksteisest eraldi ja koostoime puudub. Hinnang koostoime ja vastastikuse täiendavuse kohta, mis on saavutatud portaali „Teie Euroopa – ettevõtted“ ja Euroopa ettevõtlusvõrgustiku teenuste vahel ning muude rahvusvahelistumiseks võetavate COSME meetmete, näiteks Euroopa ettevõtlusvõrgustiku ja klasterite rahvusvahelistumise programmi vahel, on positiivne.

Analüüsist on näha, et ELi rahastamisvahendite puhul esineb nii koostoimet kui ka kattumist. Selgeid tõendeid on COSME laenutagamisrahastu ja EFSI VKEde komponendi vahelisest koostoimest, kuna EFSI sekkumised toimuvad laenutagamisrahastu kaudu. COSME laenutagamisrahastu ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide rahastamisvahendite puhul võib ilmneda kattumisi. EFSI VKEde komponent tõrjub kasvuetaapi omakapitalirahastu selgelt välja (mida komisjon EFSI VKEde komponendi loomisel 2016. aastal ka kavandas).

COSME ja programmi „Horisont 2020“ rahastamisvahendid on omavahel üldiselt sidusad. Investeerimiskava hindamisel 2016. aastal jõuti järeldusele, et EFSI, COSME ja programmi „Horisont 2020“ rahastamisalgatus InnovFin täiendavad üksteist hästi. COSME raames elluviidavate Euroopa ettevõtlusvõrgustiku meetmete ja programmi „Horisont 2020“ omavaheline kooskõlastamine on suurepärase näide sidususest muude ELi algatustega. Seda hindavad kõrgelt paljud sidusrühmad.

VKEde rahvusvahelistumise vallas ei esine COSME programmist rahastatava tegevuse ja programmi „Horisont 2020“ raames rahastatava tegevuse puhul suuri kattumisi. Komisjoni VKEde rahvusvahelistumise alased algatused viiakse peamiselt ellu COSME kaudu. Samas sisaldab programm „Horisont 2020“ mõnda olulist algatust, mis võib kaudselt aidata VKEde rahvusvahelistuda ja teha uuendusi. Hea näide on programmi „Horisont 2020“ algatus INNOSUP,¹⁵ milles keskendutakse uute valdkonnaüleste tööstuslike väärtusahelate loomisele kõikjal ELis, tuginedes VKEde innovatsioonipotentsiaalile.

Olemasolevast teabest ei ole näha, et Euroopa ettevõtlusvõrgustiku teenused ja VKEde/klasterite rahvusvahelistumise meetmed kattuksid oluliselt muude ELi algatustega, näiteks ERFi rakenduskavade, Interregi programmi või algatuste „EU Gateway“ ja „Business Avenues“ raames rahastatavate meetmetega.

COSME programmist rahastatavad Euroopa ettevõtlusvõrgustiku teenused ja ERFi rakenduskavad täiendavad üksteist enamasti suurel määral. Kui ERFis keskendutakse üldjuhul piirkondadele, siis

¹⁵ Innovatsioonitoetus väikeettevõtjatele, <https://ec.europa.eu/easme/en/innosup>.

Euroopa ettevõtlusvõrgustikus pakutavates COSME teenustes keskendutakse peamiselt piiriülesele koostööle. Algatuste „EU Gateway“ ja „Business Avenues“ raames toetatakse Euroopa ettevõtjaid ettevõtlusalase koostöö sisseseadmisele Aasias (sh Jaapanis, Koreas ja Kagu-Aasia riikides). Hindamine näitas, et kõnealuste algatuste elluviijad ja Euroopa ettevõtlusvõrgustik teevad korrapäraselt koostööd. Peale selle tehti kindlaks ka muude COSME meetmete, nagu ELi ja Jaapani tööstuskoostöö keskuse ning intellektuaalomandiõiguste kasutajatugede vaheline koostöö.

Ettevõtluse edendamise ja toetamise algatused on sätestatud komisjoni tegevuskavas „Ettevõtlus 2020“¹⁶. Paljusid neist meetmetest rahastatakse COSME kaudu. Samas rahastatakse sarnase eesmärgiga meetmeid ka muudest ELi programmidest, sealhulgas toetusest võrgustikele, mis aitavad naistel hakata ettevõtjaks, programmist „Erasmus+“, Euroopa tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni programmist ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest. Ehkki kõikidel neil meetmetel on sama eesmärk, ei esine nende puhul ilmselt kattumist. Vastastikune täiendavus saavutatakse peamiselt eri vahendite kasutamisega.

Samal ajal on vahehindamisest näha, et VKEde toetamisel ELi, riiklikul ja piirkondlikul tasandil ei ole alati saavutatud koostööt ja vastastikust täiendavust, ehkki ühtki olulist kattumist kindlaks ei tehtud. Meetmete puhul, kus oluline soodustav tegur on lähedus VKEde kogukondadega, suurendaks sidusust parem kooskõlastamine riiklike ja piirkondlike meetmetega. See kehtib eelkõige Euroopa ettevõtlusvõrgustiku teenuste ja klasterorganisatsioone toetavate COSME meetmete puhul.

E. Euroopa lisaväärtus

Iga ELi rahastatav programm peaks tooma konkreetset Euroopa lisaväärtust. See tähendab, et programmiga tuleks selgelt panustada Euroopa Liidu väärtuste ja standardite levitamisega. ELi rahastatavad meetmed peaksid täiendama, edendama ja toetama riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke meetmeid.

COSME rahastamisvahendid, eeskätt laenu tagamisrahastu, tagavad olulise finantsvõimenduse, mis võimaldab riiklikel ja piirkondlikel vahendajatel pakkuda laenu tooteid, millel on kõrgem riskiprofiil kui toodetel, mida nad tavaliselt pakuvad. Samuti võimaldab see vahendajatel toetada märksa suuremat arvu ettevõtjaid kui nad suudaksid muidu teenindada. Peale selle on riiklikel toetusprogrammidel kombineerituna ELi tasandi programmiga suurem võimendav mõju, eriti väiksematel turgudel. Sidusrühmad ja vahendajad on üldiselt nõus, et ükski erasektori asutus ega osalev riik ei oleks üksi jõudnud tulemusteni, mis on saavutatud COSME programmi raames seoses võimendava mõju, ulatuse ja kaasatud VKEde riskiprofiiliga.

Enamik laenu tagamisrahastu vahendajaid pidas ELi tasandil pakutavat avaliku sektori toetust otsustavaks ning leidis, et Euroopa programmiga on võimalik saavutada tulemusi, mis ei ole riikliku programmiga saavutatavad. Laenu tagamisrahastu võimaldas neil pakkuda tagatisvahendit soodsamatel tingimustel (madalamad intressimäärad ja väiksemad tasud, väiksem tagatis) suuremale arvule VKEdele. Peale selle puuduvad mõnes riigis riiklikud programmid, mille raames toetatakse VKEde juurdepääsu rahastamisele. Nn ELi kaubamärk aitab suurendada potentsiaalsete toetusesaajate seas usaldust. Sellegipoolest on hindamistulemustest näha, et laenu tagamisrahastu kaudu ei ole piisavalt jõutud vähem välja kujunenud finantsturgudeni ning et eelistada tuleks sihipärasemat lähenemisviisi.

¹⁶ https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/action-plan_et.

Käesoleva hindamise raames konsulteeritud kasvuetapi omakapitalirahastu vahendajad olid kõik nõus, et omakapitali kaudu rahastamine ELi tasandil on tõhusam ning võimaldab pakkuda ulatuslikumat ja mitmekesisemat toetust kui riiklikud ja piirkondlikud programmid.

Euroopa mõõde on ka Euroopa ettevõtlusvõrgustiku ja selle teenuste keskmes. Tänu pakutavate teenuste ulatusele ja kvaliteedile viiakse võrgustikus ellu meetmeid, mille rakendamine ei oleks muidu võimalik. Euroopa mõõde on tähtis eelkõige nende teenuste puhul, millel on piiriülene element – see on VKEde toetamise aspekt, mida sarnased riigi/piirkonna tasandi programmid tavaliselt ei hõlma.

Riigi/piirkonna tasandil võetakse mitmeid eri liiki meetmeid, mille eesmärk on edendada ettevõtlust ja toetada idufirmasid nende tegevuse varajases etapis. Enamiku COSME programmi raames rahastatavate väiksemate ettevõtlusalaste meetmetega püütakse koondada eri ettevõtlusvaldkondade riiklikud sidusrühmad ja algatused. Tekkivates valdkondades (nt rändajate ettevõtlus) on COSME meetmed omandamas juhtivat rolli riiklike meetmete toetamisel.

Programmil „Erasmus noortele ettevõtjatele“ on ELis lisaks suured piiriülesed ülesanded ja eesmärgid. See võimaldab liikuvust kõikjal Euroopas, viies noored ettevõtjad kokku oma vastuvõtjatega teistes riikides ning pakkudes võimalusi õppida ja kohtuda äripartneritega kogu ühtsel turul. Programm võimaldab seda ulatuses, mida riigi tasandil ei ole võimalik saavutada.

Kasu, mis kaasneb meetmete rakendamisega pigem Euroopa kui riigi või piirkonna tasandil, on suur ka teiste COSME programmi tegevussuundade puhul. Need hõlmavad näiteks digitaaloskusi, turismivaldkonna meetmeid, millega tuuakse kokku Euroopa väärtusahelates tegutsejad, ning klastrite rahvusvahelistumise programmi, millega edendatakse klastrite Euroopa partnerlusi, et ühiselt välja töötada ja ellu viia rahvusvahelistumise strateegiaid. Peale selle edendavad VKEdega seotud tegevuspõhimõtete kujundamist ja riiklike VKEde poliitika meetmete ühtlustamist VKEde poliitika meetmed, millega antakse riiklikele poliitikakujundajatele strateegilist teavet ja võimaldatakse luua võrgustikke. COSME raames pakutav toetus on tunduvalt ulatuslikum ja põhjalikum kui toetus, mida on võimalik pakkuda Euroopa VKEdele riiklike või piirkondlike algatuste kaudu.

V. KOKKUVÕTE JA SAADUD KOGEMUSED

COSME vahehindamisel saadi rõõmustav ülevaade programmi rakendamisest ja saavutustest programmitöö perioodi esimesel kolmel aastal. Programmi rakendamisega ollakse graafikus, et jõuda 2020. aasta lõpuks õiguslikus aluses sätestatud eesmärkideni. Tuleb siiski märkida, et käesoleva hindamise tulemused puudutavad vaid hindamisperioodi ega anna veel aimu COSME programmi täielikust mõjust.

COSME meetmed on väga asjakohased majanduskasvu hoogustamise ja töövõimaluste loomisega seotud probleemide lahendamisel. Nende mõju üleilmsete ja ühiskondlike probleemidega rinda pistmisel on piiratum. Seega saab lõimida need eesmärgid paremini COSME projektidesse ja kasutada laiemalt olemasolevaid COSME vahendeid, eeskätt Euroopa ettevõtlusvõrgustikku, et aidata VKEdele tegeleda ühiskondlike probleemidega.

Enamik COSME meetmeid – rahastamisvahendid, Euroopa ettevõtlusvõrgustik, programm „Erasmus noortele ettevõtjatele“, intellektuaalomandiõiguste kasutajatoed VKEdele ja klastrid – on konkurentsivõime ja uuendustegevuse raamprogrammi meetmete jätk. COSME on olnud oodatud väljundite saavutamisel üldiselt edukas. Programmi tugevus seisneb eelkõige selles, et selle elluviimisel kasutatakse vahendajaid. Programmis kasutatakse ära vahendajate lähedust VKEdega

ning sellega hõlbustatakse COSME raames pakutavate teenuste lõimimist teenustega, mida vahendajad pakuvad oma riigis või piirkonnas.

COSME tõhususe tase on kokkuvõttes mõistlik. Meetmeid viiakse ellu kooskõlas iga-aastastes tööprogrammides kindlaks määratud erieesmärkide ja ajakavadega. Lõviosa vahendajatest ja lõplikest toetusesaajatest on teatanud, et kulude ja tulude suhe on olnud nende osalemisel hea. Samas vähendab COSME programmi EASME poolse rakendamise kulutõhusust väikeste meetme suur arv. Killustatuse probleemiga tegeletakse kuni programmitöö perioodi lõpuni programmi iga-aastastes tööprogrammides, kus seatakse esikohale suuremad ja strateegilised meetmed, millega viiakse ellu komisjoni poliitilisi prioriteete, jättes samas alles piiratud arvu väiksemaid katsemeetmeid, et säilitada programmi paindlikkus.

COSME programmi viivad ellu komisjon, EASME ja Euroopa Investeeringufond. See muudab keeruliseks programmi tõhusa koordineerimise ja juhtimise. Parandada tuleks muude kui finantsmeetmetega seotud andmete haldamise kvaliteeti, et saada täielikud andmed programmi meetmete, väljundite ja toetusesaajate kohta.

Suuri kattumisi muude ELi, riiklike või piirkondlike programmidega ei ole, kuid parem kooskõlastamine riiklike ja piirkondlike meetmetega suurendaks sidusust veelgi. Parem andmehaldus ja lihtsam juurdepääs seireandmetele riigi/piirkonna tasandil võimaldaks liikmesriikidel teatada kattumisest ja suurendada koostööt.

COSME programmil on suur Euroopa lisaväärtus. Programmi meetmete põhiolemus seisneb Euroopa mõõtmises. Mitmel juhul ei ole COSME meetmed üksnes täiendanud, vaid on ka aidanud tõhustada riigi, piirkonna ja kohaliku tasandi meetmeid.

Lisaks tuleb märkida, et vahehindamine sillutab teed COSME lõpphindamisele, mille tulemusi kasutatakse 2020. aasta järgse perioodi esimeste tööprogrammide kavandamisel. Vahehindamise esialgseid tulemusi on arvesse võetud järgmise mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) ühtse turu programmi ja InvestEU programmi mõju hindamisel.